



# JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	18.10.2019
Received / Makale Geliş	06.08.2019	Published / Yayınlanma	20.10.2019

## SPOR ETKİNLİKLERİNİN SPORCU ÖĞRENCİLERİN ÖZGÜVENLERİNE YÖNELİK OLAN KATKISINI BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

### INVESTIGATING THE CONTRIBUTION OF SPORTS ACTIVITIES TO SELF- CONFIDENCE OF STUDENT ATHLETES IN TERMS OF SOME VARIABLES

Doç. Dr. Serkan HACICAFEROĞLU

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, Rize / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-8301-304X

Emre KULABER

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize / TÜRKİYE ORCID: 0000-0001-7068-1006



Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1447>

Reference: Hacicaferoğlu, S. & Kulaber, E. (2019). Spor Etkinliklerinin Sporcu Öğrencilerin Özgüvenlerine Yönelik Olan Katkısını Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(43): 3020-3027.

## ÖZET

Bu araştırma okul sporu etkinliklerinin sporcu öğrencilerin öz güvenlerine olan katkısının bazı değişkenlere göre inceleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Genel tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmanın örneklemini; evrenden basit tesadüfî yöntemle seçilmiş gönüllü 193 sporcu öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Özgüven Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda örneklemdaki sporcu öğrencilerin ölçek sorularına vermiş oldukları cevaplardan hareketle; her iki alt boyutta cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerin, yaş değişkenine göre 17 yaş grubunda ki öğrencilerin, meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin, babası lise mezunu olan öğrencilerin ve en yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin özgüven değerlerinin daha yüksek puanlarda olduğu görülmüştür. Spor türünde ise futbol, taekwonda ve hentbol spor dalını yapan öğrencilerin diğer spor dallarında ki öğrencilere göre özgüven değerlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada istatistiki değer olarak cinsiyet, yaş, lise türü, baba eğitim durumu ile aile gelir durum değişkenlerinde anlamlı bir fark göstermezken, spor türü değişkeninde anlamlı bir fark gösterdiği saptanmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Cinsiyet, Özgüven, Öğrenci, Sporcu.

## ABSTRACT

The aim of this study is to examine the contribution of school sports activities to self-confidence of student athletes in terms of some variables. The sample of the study, which was conducted by using the general screening model, is consisted of 193 volunteer student athletes selected from the universe by simple random method. In the research, “Self-Confidence Scale” was used as the data collection tool. Based on the answers given by the student athletes to the scale items, it was seen that male students, 17-years-old students, vocational high school students, students whose fathers graduated from a high school, and students with the highest income level have higher self-confidence scores. Also, it was observed that the students whose branch of sports is football, handball or taekwondo have higher self-confidence values than the students doing other sports. In addition, while the statistical value of the study did not show a significant difference in gender, age, high school type, father education level and family income status variables, it was found that there was a significant difference in sport type variable.

**Key Words:** Gender, Self-Confidence, Student, Athlete.

## 1. GİRİŞ

Tüm kültürlerde çocuklar umudun ve geleceğin temsilcisi olarak yetiştirilirler. Yaşam standartları, eğitim, kişisel ve profesyonel özellikler bakımından hep en iyiye sahip olmaları beklenir. Ancak günümüzde iyi yaşam standartlarına ulaşmak oldukça zordur. Geçmiş zamanlarla kıyaslandığında

bugün, bireylerin kendilerini daha fazla geliştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda kendini geliştirmiş bireylerin artmasında özgüven kavramı karşımıza çıkmaktadır (Kaymak, 1985).

Özgüven, kişinin yeteneklerine, kararlarına ve gücüne güvenmesi; belirli bir aktiviteyi yapabileceğine, başarabileceğine olan inancı olarak tanımlanmaktadır (Feltz, 1988). Özgüven hayatta karşılaştığımız zorluklarla başa çıkabilmek için yeteneklerimize duyduğumuz güvendir. Aynı zamanda mutlu olma, değerli hissetme ve değerli görülme, kendisiyle barışık olma, kendini olduğu gibi kabul etme, yeterli olduğunu düşünmesi ile ilgili olan güven duygusunu da içermektedir (Branden, 1969). Kişinin davranış biçimlerinin, amaçlarının, beklentilerinin ve duygularının farkında olması özgüveni oluşturan unsurlar arasındadır (Onay ve Çelik, 2014).

Çocuklarda özgüven doğum anından itibaren gelişmeye başlar, erken yaşlarda da netlik kazanır. Özgüven bireyin hayatı boyunca gelişmeye devam eden bir olgudur. Çocuklar ergenlikle beraber özgüvenlerini değerlendirmeye ve şekillendirmeye başlar. İlk yıllarda ailenin çocuğa verdiği mesajlar doğrultusunda gelişen özgüven, çocuğun okula başlamasıyla ailenin yanı sıra öğretmen ve arkadaşları gibi diğer kaynaklardan beslenir (Özbey, 2004).

Çocuklukta kazanılamayan özgüven, özellikle ergenlik döneminde bireyin tüm hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Bireyin hayatında büyük bir öneme sahip olan özgüven, ergenlik döneminde daha fazla ön plana çıkmaktadır. Ergen, isterse özgüven düzeyi üzerindeki olumsuz etkileri azaltabilir, hatta tamamen ortadan kaldıracaktır. Özgüvenin, insanın psikolojik sağlığı açısından son derece önemli bir konu olduğu ve özellikle ergenlik döneminde giderilmeyen özgüven eksikliğinin yaratabileceği olumsuz sonuçların ileride telafisi olmayan sıkıntılar doğurabileceği açıktır (Bilgin, 2011).

Özgüvene sahip olan kişiler kendi benliklerini daha iyi bildiklerinden neye gücünün yetip neye yetmeyeceğinin ve neleri yapıp yapamayacağını bilinciyle hedeflerini ona göre belirlerler. Hayatlarına başkalarının istek ve beklentilerine göre değil, kendi istek ve amaçları doğrultusunda yön verirler. Sorunlardan kaçmazlar; bunlarla yüzleşerek çözüm ararlar (Gökner, 2015).

Özgüvene sahip kişilerin belirlenen hedefe ulaşmada yeterli motivasyona sahip olması eğitim çerçevesinde de önem teşkil etmekte ve öğrencilere kazandırılması gereken bir unsur olarak nitelendirilmektedir. Özgüven değeri yüksek olan öğrenciler, öğrendikleri faaliyetleri uygulayabilmekte, daha yaratıcı olabilmekte ve bir problemle karşılaştıklarında daha iyi çözümler üretebilmektedirler (Lawrence ve Oliver, 2001).

Özgüven iç ve dış özgüven olarak ikiye ayrılmaktadır. İç özgüven kendi içerisinde dört gruba ayrılır. Bunlar; kişinin kendini sevmesi, kendisini tanıması, kendine yapabileceği hedefler koyması ve pozitif olarak düşünmesini içerir. İç özgüven kavramı; kişinin kendisini sevmesi, kendisine karşı olumlu ve kendisiyle barışık olduğuna dair inançları ve bu konuda hissettiklerinin tümüdür. Dış özgüven; iletişim, kendini ifade edebilme, duygularını kontrol edebilmeyle ilgilidir. Dış özgüven, iç özgüvenin vermiş olduğu hisle dışarıya karşı sergilemiş olduğu ve kendisinden emin bir şekilde verdiği görüntü ve davranışlardır. Bireyler hayatlarında hem iç hem de dış özgüveni farkında olmadan çoğu zaman kullanılmaktadırlar. İç ve dış özgüvenin sağlıklı bir iletişim kurabilmek için iyi dengelenmesi gerekmektedir (Lindenfield, 1997).

### 1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma okul sporu etkinliklerinin sporcu öğrencilerin özgüvenlerine olan katkısının bazı değişkenlere göre inceleyebilmek amacıyla yapılmıştır.

## 2. YÖNTEM

Araştırma genel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Tarama modeli, “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2015).

## 2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarının ortaöğretim kısımlarında okuyan sporcu öğrenciler oluştururken, örneklemini ise evrenden basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilmiş gönüllü 193 sporcu öğrenci oluşturmaktadır.

## 2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada katılımcıların özgüven durumunun tespiti için Akın'ın (2007) hazırlamış olduğu "Özgüven Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, 2 alt boyut ve 33 maddeden oluşmaktadır. 17 maddesi iç özgüven, 16 maddesi ise dış özgüven şeklinde oluşan ölçeğin açıkladığı toplam varyansın %43.6, faktör yüklerinin ise 31 ile 0.75 arasında olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin cronbach's alpha iç tutarlılık katsayısı ise 0.94 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise cronbach's alpha iç tutarlılık katsayısının 0.93 olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın cronbach's alpha katsayısının 0.70'in üzerinde olması ölçeğin güvenilir olduğunu (Arseven, 2001) göstermektedir.

## 2.3. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi istatistik paket programı yardımıyla yapılmıştır. Ölçek değişkenlerinin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ve Mann-Whitney U Testi kullanılarak belirlenmiştir. Çıkan sonuç karşısında değişkenlerin normal bir dağılım izlemediği görülmüş ve araştırmamızda Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık bulunan boyutların ikili karşılaştırılmasında kullanılan Bonferroni düzeltmesi testi kullanılmıştır. İstatistiki açıdan anlamlılık derecesi Alpha ( $\alpha$ ) yanılma düzeyi ise  $p < 0.05$  olarak kabul edilmiştir.

## 3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan sporculardan elde edilen verilere ve bu verilere ilişkin istatistikî bulgulara yer verilmiştir.

**Tablo 1.** Sporcu Öğrencilerin Okul Sporları İle Cinsiyet Durum Değişkenine Göre Özgüven Durumlarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Mean Rank	U	Z	p
Dış Özgüven	Kadın	52	91.88	3399.500	-.775	.439
	Erkek	141	98.89			
	<b>Toplam</b>	193				
İç Özgüven	Kadın	52	94.49	3639.500	-.077	.939
	Erkek	141	97.19			
	<b>Toplam</b>	193				

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre cinsiyet değişkeni ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında erkek sporcu öğrencilerin iki alt boyutta da kadın sporcu öğrencilere göre daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Dış ve iç özgüven boyutlarının cinsiyet değişkenine göre gruplar arası puan farkları non-parametrik Mann Whitney U Testi sonucunda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ( $p > 0.05$ ).

**Tablo 2.** Sporcu Öğrencilerin Okul Sporları İle Yaş Durumu Değişkenine Göre Özgüven Durumlarına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Yaş Durumu	N	Mean Rank	X <sup>2</sup>	sd	p
Dış Özgüven	14-15 yaş	86	94.60	.333	2	.846
	16 yaş	67	98.01			
	17 yaş	40	100.45			
	<b>Toplam</b>	193				
İç Özgüven	14-15 yaş	86	94.11	.416	2	.812
	16 yaş	67	98.31			
	17 yaş	40	99.35			
	<b>Toplam</b>	193				

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre yaş durumu ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında 17 yaşında olan sporcu öğrencilerin daha fazla puanlarda

özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Dış ve iç özgüven boyutlarının yaş değişkenine göre gruplar arası puan farkları non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonucunda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ( $p>0.05$ ).

**Tablo 3.** Sporcu Öğrencilerin Okul Sporları İle Lise Türü Değişkenine Göre Özgüven Durumlarına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Lise Türü	N	Mean Rank	X <sup>2</sup>	sd	P
Dış Özgüven	Spor Lisesi	48	91.43	4.710	3	.194
	Anadolu Lisesi	84	91.83			
	Fen Lisesi	15	92.88			
	Meslek Lisesi	46	112.57			
	<b>Toplam</b>	193				
İç Özgüven	Spor Lisesi	48	88.14	4.040	3	.257
	Anadolu Lisesi	84	93.92			
	Fen Lisesi	15	104.13			
	Meslek Lisesi	46	109.55			
	<b>Toplam</b>	193				

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre lise türü ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında meslek lisesinde okuyan sporcu öğrencilerin her iki alt boyutta da daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Dış ve iç özgüven boyutlarının lise türü değişkenine göre gruplar arası puan farkları non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonucunda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ( $p>0.05$ ).

**Tablo 4.** Sporcu Öğrencilerin Okul Sporları İle Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Özgüven Durumlarına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	Mean Rank	X <sup>2</sup>	sd	P
Dış Özgüven	İlkokul	37	95.19	1.453	3	.693
	Ortaokul	58	91.78			
	Lise	79	102.65			
	Üniversite	19	93.00			
	<b>Toplam</b>	193				
İç Özgüven	İlkokul	37	84.47	4.360	3	.225
	Ortaokul	58	94.00			
	Lise	79	106.27			
	Üniversite	19	92.03			
	<b>Toplam</b>	193				

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre aile eğitim durumu ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında babası lise mezunu olan sporcu öğrencilerin her iki alt boyutta da daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Dış ve iç özgüven boyutlarının baba eğitim durumu değişkenine göre gruplar arası puan farkları non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonucunda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ( $p>0.05$ ).

**Tablo 5.** Sporcu Öğrencilerin Okul Sporları İle Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Özgüven Durumlarına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Ailenin Gelir Düzeyi	N	Mean Rank	X <sup>2</sup>	sd	p
Dış Özgüven	Asgari Ücret ve Altı	27	93.23	1.034	3	.793
	1601-3500	89	95.66			
	3501-5000	52	99.54			
	5001-7500	25	102.78			
	<b>Toplam</b>	193				
İç Özgüven	Asgari Ücret ve Altı	27	84.48	2.497	3	.476
	1601-3500	89	92.74			
	3501-5000	52	97.11			
	5001-7500	25	105.05			
	<b>Toplam</b>	193				

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre ailenin gelir düzeyi ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında gelir düzeyi 5001-7500 TL arasında olan sporcu öğrencilerin her iki alt boyutta da daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Dış ve iç özgüven boyutlarının ailenin gelir düzeyi değişkenine göre gruplar arası puan farkları non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonucunda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ( $p>0.05$ ).

**Tablo 6.** Sporcu Öğrencilerin Okul Sporları İle Spor Dalı Değişkenine Göre Özgüven Durumlarına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Spor Dalı	N	Mean Rank	X <sup>2</sup>	sd	p
Dış Özgüven	Futbol	63	112.85	12.537	7	<b>.044*</b>
	Basketbol	17	72.91			
	Hentbol	23	104.89			
	Taekwondo	17	110.18			
	Voleybol	16	92.97			
	Atletizm	23	93.04			
	Badminton	17	82.97			
	Güreş	17	78.18			
	<b>Toplam</b>	193				
İç Özgüven	Futbol	63	112.94	12.113	7	<b>.046*</b>
	Basketbol	17	69.26			
	Hentbol	23	107.63			
	Taekwondo	17	103.15			
	Voleybol	16	83.03			
	Atletizm	23	98.17			
	Badminton	17	93.15			
	Güreş	17	81.38			
	<b>Toplam</b>	193				

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre spor dalı ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında spor dalı taekwondo, hentbol ve futbol olan sporcu öğrencilerin her iki alt boyutta da daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Dış ve iç özgüven boyutlarının spor dalı değişkenine göre gruplar arası puan farkları non-parametrik Kruskal Wallis-H Testi sonucunda istatistikî olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır ( $p<0.05$ ). Anlamlı farklılık bulunan boyutların ikili karşılaştırılmasında kullanılan Bonferroni düzeltmesi testi sonucunda iki alt boyutlar içerisinde ki gruplar arası çıkan farklılığın rastgele sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir.

#### 4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre cinsiyetleri ile özgüven durumlarına ilişkin sıra ortalamalarına bakıldığında erkek sporcu öğrencilerin kadın sporcu öğrencilerden daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği belirlenmiştir. Bu durumda ataerkilliğin öne çıktığı toplumlarda erkek ve kız çocuklara verilen değer, yetiştirme tarzı ve olanakların farklı olması, erkek sporcuların daha çok kas hacmine sahip olmasından dolayı kendini daha güçlü hissetmesi, kendini daha çok göstermek ve kanıtlamak istemesi erkek sporcu öğrencilerin özgüven değerlerinin kadın sporcu öğrencilere göre daha yüksek çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Anamur'a (1998) göre, cinsiyet değişkenine etki eden kültürel farklılıklar ve kadınlar ile erkeklerin hem toplumsal hem de cinsiyet açısından farklı rollerinin olması özgüven kaynaklarını da etkilemektedir. Bununla beraber Bilgin (2011), Çiğdemoğlu (2006), Kimter (2012), Eşer (2005) ve Karakaya, Coşkun ve Ağaoğlu (2006)'nun gerçekleştirdikleri araştırmalarda elde ettikleri bulgularda kadın öğrencilerin özgüven düzeylerinin erkeklerinkinden daha düşük olduğu bulunmuştur. Kutlu (2001)' nun "izcilik etkinliklerine katılan ve katılmayan öğrencilerin özgüven düzeylerinin karşılaştırılması" isimli araştırmasında cinsiyet değişkenine göre erkek izci öğrencilerin özgüven düzeylerinin kızlardan daha yüksek bulunduğu görülmüştür. Yine literatürde yapılan araştırmalara bakıldığında erkeklerin özgüven düzeyinin kadınlardan yüksek olduğu görülmüştür (Sanford & Donovan, 1984; Trzesniewski, Donnellan ve Robins, 2003).

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre yaş durumu ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında sporcu öğrencilerin yaş durumu arttıkça özgüven düzeyinde de artış olduğu görülmüştür. Bu durumda yaş faktörü arttıkça özgüven düzeyinde artış olmasında bireylerin sorumluluk bilincinin artması, ergenlik döneminin kargaşalarının yavaş yavaş son bulması, toplumda yer ediniş söz hakkı edinmesi, kimlik duygusu gelişimi gibi etkenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Literatüre bakıldığında Yüksekaya (1995) benlik saygısının 16-17 yaş grubunda yüksek olduğunu fakat yaşın benlik saygısı üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığını rapor etmektedir. Yine yapılan birçok araştırmada yaşın ilerlemesiyle benlik kavramında olumlu yönde bir artış olduğu belirlenmiştir (Bagley ve Mallick, 1997; Mather, 2015). Bir başka araştırmada ise bizim çalışmamıza zıt olarak yaş küçük olanların özgüven düzeylerinin yaş büyük olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Başoğlu, 2007).

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre lise türü ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında meslek lisesinde okuyan sporcu öğrencilerin her iki alt boyutta da daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği, fen lisesinde okuyan sporcu öğrencilerin ise iç özgüven değerinin yüksek, dış özgüven değerinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Bu durumda meslek lisesinde okuyan sporcu öğrencilerin iş ahlakı, iş sorumlulukları, aldıkları mesleki eğitimin özgüven değerlerinin yüksek çıkmasında etkili olduğunu, aynı zamanda okul derslerinde başarısız olmalarının kendilerini spor alanına odakladıklarını ve spor dallarında başarılı öğrencilerin bir arada olmasının özgüven düzeyini etkilediğini söyleyebiliriz. Spor lisesinde okuyan sporcu öğrencilerin ise sürekli sporla ilgilenmeleri ve spor müsabakalarına çıkmalarına rağmen özgüven değerlerinin diğer liselerde okuyan sporcu öğrencilere göre düşük çıktığı tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında Arslan, Doğanay, Kırık ve Çetinkaya (2015)'nin yapmış olduğu "Lise öğrencilerinde spor yapma ve özgüven ilişkisi" isimli araştırmasında lise türü değişkeninin özgüven üzerinde anlamlı bir farka neden olmadığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir.

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre baba eğitim durumu ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında babası lise mezunu olan sporcu öğrencilerin her iki alt boyutta da daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Bu durumda eğitim seviyesinin artmasıyla çevrenin kişiye olan saygısı ve değerinin artması kişinin özgüven değerini yükselttiği ve bu durumda çocuklara olumlu yansıdığı, ebeveynlerin çocuğunu doğru yönlendirmesi, biyolojik ve psikolojik açıdan destek olması da çocukların özgüvenini daha üst seviyelere çıkardığını söyleyebiliriz. Bir araştırmada gençlerin benlik saygısı puan ortalamaları ile anne babalarının eğitim düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu yani gençlerin anne-babalarının eğitim seviyelerindeki artışa paralel olarak benlik saygısı düzeylerinin de yükseldiği bulunmuştur (Karadağlı, 1991). Güngör (1989)'ün Ankara'da 1000 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada da anne-babalarının eğitim düzeyi orta ve yüksek olan ergenlerin, eğitim düzeyi düşük olan anne-babaların çocuklarına göre daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Mather, 2015). Çam, Khorshid ve Altuğ (2000)'ün yapmış olduğu çalışmalarda da baba eğitim durumunun yüksek olmasının özgüven değerlerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Yine literatüre bakıldığında yapılan çalışmalarda annenin eğitim düzeyinin artmasıyla çocuklardaki özgüvenin yükseldiği ve kendini değerli görme düzeyinin de arttığı görülmüştür. Diğer taraftan babanın eğitim düzeyi ile özgüven arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre ailenin gelir düzeyi ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında aile gelir düzeyi yüksek olan sporcu öğrencilerin her iki alt boyutta da daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Bu durumda aile gelir düzeyinin yüksek olmasının özgüven durumunu arttırmasında; ebeveynlerin çocuklarını geçim sıkıntısı olmadan yetiştirmesi, çocuklarına daha çok sosyalleşme imkânı sağlaması, özel sosyal ve sportif etkinliklere yönlendirmesi gibi etkenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Yine bir araştırmada sosyoekonomik düzey yükseldikçe, ergenlerin benlik saygılarının da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır (Kulaksızoğlu, 2005). Yapıcı (2007) 'nin gerçekleştirdiği araştırmada da ekonomik açıdan kendilerini "üst" gelir grubu içinde değerlendirenlerin öz saygı düzeylerinin diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eşer (2005) 'in öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında ise diğer sonuçların aksine

öğrencilerin özsaygı düzeyleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlılık düzeyine ulaşan herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Sporcu öğrencilerin dış ve iç özgüven boyutlarına göre spor dalı ile özgüven durumlarına ilişkin gruplar arası aritmetik sıralamaya bakıldığında spor dalı taekwondo hentbol ve futbol olan sporcu öğrencilerin her iki alt boyutta da daha fazla puanlarda özgüven durumlarının geliştiği görülmüştür. Bu durumda ikili mücadelenin, yakın temasın fazla olmasının özgüven durumunu olumlu yönde etkilediği ayrıca futbol branşının popüleritesi, dikkat çekici olması, geniş kitlelere hitap etmesi futbolcuların özgüven düzeylerini yükselttiği söylenebilir. Literatüre bakıldığında Öztürk, Efe ve Koparan (2007)'in yaptıkları araştırmada, hentbol çalışmalarının yetenekleri geliştirme, kendini ifade edebilme, yeni beceriler edinme, yeni ilişkiler geliştirme ve başarı duygusu yaşama ortamı yaratması nedeniyle bireylerin kendilerini daha özgüvenli görmelerini sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç olarak okul sporlarının sporcu öğrencilerin özgüven kazanmalarına olan katkı düzeyini iç ve dış alt boyutları açısından belirleyebilmeyi amaçlayan bu araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin ölçek maddelerine vermiş oldukları cevaplardan hareketle; her iki alt boyutta cinsiyet değişkenine bakıldığında erkek sporcu öğrencilerin kadın sporcu öğrencilere göre özgüven durumunun daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine yaş değişkeninde 17 yaş grubunda ki öğrencilerin özgüven düzeyinin daha yüksek olduğu, yaş faktörü ilerledikçe özgüven değerinin de arttığı görülmüştür. Lise türü değişkeninde ise meslek lisesinde öğrenim gören sporcu öğrencilerinin diğer liselerde öğrenim gören sporcu öğrencilere göre özgüven değerlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Baba eğitim durumuna bakıldığında da babası lise mezunu olan sporcu öğrenciler ile en yüksek gelir düzeyine sahip sporcu öğrencilerin özgüven değerlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir diğer bağımsız değişkenimiz olan spor türünde ise futbol, taekwonda ve hentbol spor dalını yapan sporcu öğrencilerin diğer spor dallarında ki sporcu öğrencilere göre özgüven değerlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

## KAYNAKÇA

- AKIN, A. (2007). Öz-güven ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 167-176.
- ANAMUR, Z. N. (1998). Individualism-collectivism self-concept and sources of self esteem. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- ARSEVEN, A. (2001). *Alan araştırma yöntemi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ARSLAN, A., DOĞANAY, H., KIRIK, A. M. ve ÇETİNKAYA, A. (2015). Lise öğrencilerinde spor yapma ve özgüven ilişkisi. *Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 17 (1): , 21-30.
- BAGLEY, C. and MALLICK, K. (1997). Self-Esteem and religiosity: Comparison of 13 to 15 year old students in catholic and public junior high school. *Canadian Journal of Education*, 22 (1): ,89-92.
- BAŞOĞLU, T. S. (2007). *Sınav kaygısı ile özgüven arasındaki ilişkinin erinlik döneminde İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- BİLGİN, O. (2011). *Ergenlerde özgüven düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi,
- BRANDEN, N. (1969). *The psychology of self-esteem: A revolutionary approach to self understanding*. Los Angeles, California: Bantam Books.
- ÇAM, O., KHORSHİD, L. ve ALTUĞ, Ö. S. (2000). Bir hemşirelik yüksekokulundaki öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 1 (1), 33-40.
- ÇİĞDEMOĞLU, S. (2006). *Lise 1. sınıf öğrencilerinin akran baskısı, özsaygı ve dışadönüklük kişilik özelliklerinin okul türlerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- EŞER, H. (2005). *Üniversite öğrencilerinde dini inanç ve benlik saygısı ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- FELTZ, D. L. (1988). Self-confidence and sports performance. *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 16, 423-57.
- GÖKNAR, Ö. (2015). *Özgüven kazanmak*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- GÜNGÖR, E. (1998). *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- KARAKAYA I., COŞKUN, A. ve AĞAOĞLU, B. (2006). Yüzücülerin depresyon, benlik saygısı ve kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 7,162-166.
- KARADAĞLI, A. (1991). *Sağlık meslek lisesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- KARASAR, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi (12. baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KAYMAK, D.A. (1985). *The development of the turkish form of the spielberger test anxiety inventory: A study of transliteral ewquivalence and reliability*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- KİMTER, N. (2012). Benlik Saygısı ve Din: Üniversiteli Gençlerde Öz Saygı ve Din Üzerine Ampirik Bir Araştırma, Kriter Yayınevi, İstanbul, Türkiye.
- KULAKSIZOĞLU, A. (2001). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KUTLU, B. E. (2001). *İzcilik etkinliklerine katılan ve katılmayan öğrencilerin özgüven düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- LINDENFIELD, G. (1997). *Kendine güvenen çocuk yetiştirme*. Ankara: HYB Yayıncılık.
- MATHER D. M. (2015). Faith in Yourself: Self-Esteem in Guatemalan Religious Schools. *Rise-International Journal of Sociology of Education*, 4 (1), 69-97.
- ONAY, İ. ve ÇELİK, Y. (2014) . 6. Sınıf öğrencilerinin bilimsel tutumları ve özgüvenleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2 (2),38-51.
- ÖZBEY, Ç. (2004). *Çocuk sorunlarına yapıcı çözümler*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- ÖZTÜRK, F., EFE, M. ve KOPARAN, Ş. (2007). 14-16 Yaş grubu kızlarda hentbol çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 147-155
- LAWRENCE A. P. ve DANIEL, C. (2016). Kişilik Psikolojisi-Kuram ve Araştırma. (ed. Mustafa Baloğlu), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- SANFORD L. T. and DONOVAN, M, E. (1984). *Women and self-esteem*. Garden City New York: Anchor Press/Doubleday.
- TRZESNIEWSKI, K. H., DONNELLAN, M. B. ve ROBINS, R.W. (2003). Yaşam boyu özgüvenin kararlılığı. *Kişilik ve Sosyal Psikoloji Dergisi*, 84 (1), 205-220.
- YAPICI, A. (2007). *Ruh Sağlığı ve Din*. Adana: Karahan Kitabevi.
- YÜKSEKKAYA, S. (1995). *Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.